

“Ветландс” – на карысць экалогіі

Пяцігадовы праект ПРААН з бюджэтам амаль у пяць мільёнаў долараў дапаможа Беларусі не толькі зрабіць кіраванне ляснымі і балотнымі экасістэмамі больш устойлівым у фінансавых адносінах, але і больш эфектыўным для захавання расліннага і жывёльнага свету.

Праект “Ветландс” фінансуецца Глобальным экалагічным фондам і рэалізуецца ПРААН у партнёрстве з Міністэрствам прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Беларусі. Фактычна ён распачаў сваю дзейнасць у пачатку гэтага года. У рамках праекта будзе ўдасканалена прыродаахоўнае заканадаўства. Акрамя таго, “Ветландс” дасць магчымасць прадухіліць дэградацыю неэфектыўна асушаных тарфянікаў. Як мяркуецца, вынікі такой экалагічнай рэабілітацыі ў хуткім часе будуць відаць на плошчы звыш дзесяці тысяч гектараў.

Уласна кажучы, пяцігадовы праект “Устойлівае кіраванне ляснымі і воднабалотнымі экасістэмамі для дасягнення шматмэтавых пераваг” (“Ветландс”) будзе звязаны з выкананнем шэрага дзяржпраграм, у тым ліку накіраваных на захаванне месцапражывання рэдкіх і знікаючых відаў раслін і жывёл. Ужо вядома, што праект будзе рэалізоўвацца на некалькіх асабліва ахоўных прыродных тэрыторыях, у ліку якіх — рэспубліканскія заказнікі “Сярэдняя Прыпяць, Налібоцкі, Спорыўскі і Званец”, Жада, Сервеч. Ён аб’яднае вакол сябе як дзяржаўныя, так і прыватныя структуры, прадстаўнікоў Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі мясцовыя ініцыятывы.

Лакальны праект з глабальным факусіраваннем

Відавочна, што “Ветландс” адпавядае як глабальным, так і нацыянальным экалагічным выклікам і будзе адпавядаць патрабаванням дзяржаўнай палітыкі ў галіне кіравання прыроднымі рэсурсамі. Нездарма ў фокусе праекта тры ключавыя напрамкі: удасканаленне прыродаахоўнага заканадаўства, устойлівае кіраванне ляснымі і водна-балотнымі экасістэмамі і

стварэнне ўмоў для захавання такіх глабальна знікаючых відаў, як еўрапейскі зубр, вяртлявая чарацянка, вялікі падворлік ды іншыя.

Мікалай Свідзінскі, начальнік упраўлення біялагічнай і ландшафтнай разнастайнасці Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Беларусі:

— Выпрацоўка ўстойлівага выкарыстання рэсурсаў вельмі важная для балансу экалагічных і эканамічных інтарэсаў. Праект “Ветландс” будзе накіраваны на дасягненне шматмэтавых выгод — ад павелічэння папуляцыі знікаючых відаў да развіцця экалагічнага турызму. Акрамя таго, праект будзе звязаны з праграмай “Беларускі лес”. Сёння з упэўненасцю можна сказаць, што ў яго мерапрыемствах прымуць удзел каля сарака лясгасаў. Падчас праекта будуць выяўлены асабліва каштоўныя ўчасткі лесу на тэрыторыях лясгасаў, якія ў далейшым будуць узятыя пад ахову.

Ігар Чульба, каардынатар праектаў ПРААН у Беларусі:

— Наш новы праект будзе засноўвацца на тых выніках, якія былі дасягнуты папярэднімі ініцыятывамі, рэалізаванымі ПРААН у Беларусі, і закране тыя праблемныя аспекты, якія не асвятляліся раней. Унікальнасць фінансуемага Глобальным экалагічным фондам праекта “Ветландс” заключаецца ў яго шматфокуснасці. Ён адначасова накіраваны на барацьбу са змяненнем клімату, дэградацыяй земляў і на захаванне ўстойлівай біязнастайнасці. Асаблівы акцэнт будзе зроблены на атрыманне экалагічных выгод і эканамічнага складніка, які забяспечвае ўстойлівасць.

Аляксей Арцюшэўскі, кіраўнік праекта “Ветландс”:

— Асноўнай практычнай мэтай праекта стане выпрацоўка метадалогіі ўстойлівага выкарыстання прыродных рэсурсаў і яе апрабацыя ў справе. З тым, каб у далейшым прадаставіць Ураду Рэспублікі Беларусь практычныя вынікі па

выкарыстанні гэтых падыходаў. Акрамя таго, “Ветландс” будзе рэалізоўвацца паралельна з фінансуемым Еўрапейскім саюзам трансгранічным праектам “Life”, накіраваным на павышэнне ўстойлівасці вяртлявай чарацянкі, што забяспечыць сінергію прыродаахоўных актыўнасцяў у міжнародным маштабе.

Чырванакніжны сімвал Беларусі альбо Пра тое, як аздароўваць і зрабляць устойлівай папуляцыю ў Налібоцкай пушчы

Нельга абмінуць той факт, што асаблівая ўвага праекта будзе ўдзелена паляпшэнню ўмоў пражывання мікрапапуляцыі еўрапейскага зубра ў заказніку “Налібоцкі” шляхам аднаўлення кармавых угоддзяў на тэрыторыі большай за трыста гектараў. Будзе, у прыватнасці, распрацавана і рэалізавана праграма па абмене асобінамі паміж мікрапапуляцыямі еўрапейскага зубра для паляпшэння генетычнага статусу налібоцкай мікрапапуляцыі.

Васіль Шакун, загадчык лабараторыі папуляцыянага экалогіі наземных пазваночных і кіравання біярэсурсамі:

Існуюць пагрозы, якія ў доўгатэрміновай перспектыве могуць прывесці да знікнення віду. Гаворка ідзе пра захаванне колькасці, аздароўленне існуючых папуляцый на генетычным узроўні. Праграма мерапрыемстваў у рамках праекта “Ветландс” прадугледжвае два напрамкі: паляпшэнне і падтрыманне высокапрадукцыйных натуральных кармавых умоў і прывязка зуброў да тэрыторыі з круглагаднай забяспечанасцю зялёнымі кармамі, а таксама ацэнка генетычнага патэнцыялу і па магчымасці генетычнае аздароўленне.

Аляксандр Казулін, загадчык сектара навукова-вытворчага цэнтру Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі па біярэсурсах, навуковы каардынатар праекта “Ветландс”:

Сёння ў Налібоцкай пушчы для паўнацэннага пражывання зуброў прыдатна крыху больш за сто гектараў. Пасля рэалізацыі мерапрыемстваў праекта іх павінна стаць больш за трыста. Трэба вяртацца да зыходнага стану: падсяваць травы, выдаляць хмызнякі, ставіць стагі. Будзе закуплена ўся патрэбная для

заказніка тэхніка, якая дасць магчымасць падтрымліваць неабходны для зуброў стан угоддзяў і пасля завяршэння праекта.

Беларусь унесла важкі ўклад у адраджэнне, павелічэнне колькасці і вывучэнне зубра. У лютым 2017 года колькасць зуброў у краіне складала 1615 асобін ці 24,6 працэнта адносна агульнай сусветнай колькасці, з іх 1557 зуброў жывуць на волі, а гэта 34,8 працэнта адносна вольна жывучых зуброў у свеце.

Так, у 2005 годзе Беларусь выйшла на другое месца ў свеце — пасля Польшчы — па колькасці зуброў, а з 2011 года стала лідарам па колькасці жывёл, якія жывуць на волі. У краіне распрацавана і рэалізуецца метапапуляцыйная стратэгія захавання еўрапейскага зубра, дзякуючы якой створана дзесяць вольна жывучых мікрапапуляцый. У цэлым гэта дазволіла зняць пагрозу знікнення віду на нацыянальным і сусветным узроўні. Але пакуль не забяспечвае даўгачаснага яго пражывання. Справа ў тым, што ў кантэксце захавання еўрапейскага зубра як віду ў доўгатэрміновай перспектыве яшчэ працягваюць заставацца праблемы. Асноўнымі з іх з’яўляюцца колькасць, тэрыторыя, генетыка і аздароўленне папуляцый. Гэтымі пытаннямі ўшчыльную і зоймецца праект “Ветландс”.

У рамках праекта будуць распрацаваны і апрабаваны інавацыйныя меры, накіраваныя на ўстараненне найбольш значных праблем і пагроз для відаў, якія знаходзяцца пад пагрозай глабальнага знікнення. Будуць адноўлены парушаныя месцапражывання глабальна пагражальных відаў — вяртлявай чарацянкі, вялікага падворліка, дупеля, вялікага вераценіка — у найбольш значных, асабліва ахоўных прыродных тэрыторыях. Мерапрыемствы па кіраванні папуляцыямі Ёўртлявай чарацянкі будуць рэалізаваны ў сінергіі з аналагічнымі ініцыятывамі, фінансуемымі праграмай ЕС “Лайф” у Літве, Германіі, Польшчы.

Дарэчы, што датычыцца лясных і балоцістых экасістэм, то ў адпаведнасці з праектам развіццё экалагічнага турызму на асабліва ахоўных прыродных тэрыторыях павысіць іх фінансавую ўстойлівасць. Акрамя таго, праект забяспечыць устойлівае кіраванне рэдкімі біятопамі, падлеглымі спецыяльнай ахове. А гэта

плошча ні многа ні мала ў 150 000 гектараў.

А дэградацыя неэфектыўна асушаных тарфянікаў будзе прадухілена ў выніку распрацоўкі і рэалізацыі схемы іх устойлівага выкарыстання на землях ляснога фонду (260 000 гектараў) з вызначэннем канкрэтных напрамкаў прымянення кожнага такога тарфяніку.

Істочнік: Беларусь. – 2018. – № 4. – С. 30-33.